

PALMİRANIN DÜŞÜŞÜ...

Merve KOÇAK KURT

*“Bu, medeniyetin düşüşüdür.
İnsanlık barbarlığa karşı savaşını kaybetti.”*

Bir adamın kesik kafası var ayaklarının dibinde. Kafasının olması gereken yerde ise karanlık bir boşluk ve oradan omuzlarına doğru inen bir kırmızılık... Kolları, antik bir sütuna bağlanmış, çapraz. Etrafta ne çarmıh var oysa ne de İsa...

Sanki aradan bin yıl geçmiş gibi duruyor zaman.

Görüntü hızla uzaklaşıyor zihninden. Yarım kalmış bir hikâyenin peşine düşüyorum. “Bitmeli!” diyorum.

Şimdi anlatacağım, işte o düşün ardından gidişim. İşte. O. Düş. Gidişim. Ardından...

...

Saçları gece, dişleri inci, teni esmer bir kadınla karşılaşıyorum rüyada. Bildik çağların bildik dillerinden biriyle konuşmuyor benimle. Ama dediklerini anlayabiliyorum yine de. Bakışlarıyla uzaklardan getirdiği zamanı çarpıyor yüzüme. Onun ruhu içime doluyor. Öyle berrak bir çağültü ki... Melodik ve ritmik... Sesiyle gizemli bir şehrin müziğini döküyor ayaklarımın altına.

Ben ki Zenoiba, Palmira'nın gece saçlı kraliçesi... Üçüncü yüzyılın Suriye'sinde hüküm süren Palmira İmparatorluğu'nun kraliçesi ve Kral Septimius Odaenathus'un ikinci karısı. Köklerimiz, Humus'a dayanır. Arap Emesa kraliyet ailesine mensubum. Babam, Julius Aurelius Zenobius. 229 yılında Suriye'de bir klan lideriydi.

O ki Zenoiba, Palmira'nın gece saçlı kraliçesi... Çok eskiden beri tanıyor gibiyim. Iulia Aurelia Zenobia ismiyle 240 yılında doğmuş. Arapça ismi Zenübya Bat Zaddai, Antik Yunanca η Ζηνοβία, Türkçe'de ise Zennube veya Zeynep...

Hakkında ne çok şey biliyorum. Ruhunun ruhuma kardeş olduğunu en çok da... "Palmira'nın Düşüşü"ne şahit olmasaydım ne Zenobia ismini bilirdim onun ne de cismini. İçime bir şehrin hikâyesini dolduran ilham; ismini, cismini ve sesini de üflüyor ruhuma. Bu nasıl bir şey? Öyle bir yerinde duruyorum ki zamanın, bütün zembereği boşalıyor.

O ise, şimdi yanı başımda. Ellerimi tutuyor. Anlatıyor. Birlikte ışığa doğru ilerliyoruz.

Palmira'da yaşadım çoğunlukla. Bu uçsuz bucaksız çöl sarısının içinde geçti ömrüm. Rüzgârlar şarkı söylerdi şehrimizde bizim. "Çölün Gelini" derdik ona. Öyle bir şehir ki... Davud'un oğlu Süleyman tarafından kurulmuş. Öyle bir şehir ki... Anlamı "Mucize". Böyle buyrulmuş Yahudilerin kutsal kitabı Tanah'da.

İssiz bir çölün ortasında tüm heybetiyle göğe doğru yükselen sütunlarla karşılaşılıyor. Taşın üzerinde parlayan bir ışık huzmesi... Burası "Çölün Gelini"nin kalbi olmalı. Karşımızda uçsuz bucaksız bir sarıyla duruyor.

Ayakkabılarımı çıkarmak ve öylece yürümek istiyorum. Çıplak ayaklarım kumun üzerinde; sarı bir denize değer, sıcak bir iklim dalar gibi...

Yürüyoruz.

"Ben ki Zenoiba, Palmira'nın gece saçlı kraliçesi..." diyor yine, sesi yankılanıyor: "Annem Al-Zabba'nın kızı, 'güzel, uzun saçlı biricik' annem..."

Zenobia, Kral Septimius Odaenathus'un ikinci karısı... Hairan'ın üvey annesi... 266'da almış kendi oğlunu kucığına: Lucius Iulius Aurelius Septimius Vaballathus Athenodorus... "Tanrıçanın armağanı" dememiş, anlamı ne güzel...

Anlatmaya devam ediyor. Gözlerinde yığılmış asırların hüznü.

"Savaşçı Kraliçe" derlerdi adıma. Askerlerimle birlikte at sürerdim ben de. Kilometrelerce yol yürürdüm. Okudum, yazdım, gezdim, gördüm... Sadece kendi dilimizi değil başka dilleri de öğrendim. 267 yılında kocam Odaenathus ve oğlum Hairan suikaste uğrayarak ölünce yönetimi devraldım. Vaballathus henüz bir yaşındaydı o zaman.

Ordumla birlikte Ankara ve Kalkedon yakınlarına kadar olan bölgelerine kadar ilerlemiştik. Ardından Suriye, Filistin ve Lübnan tamamen ele geçti. Böylelikle Roma İmparatorluğu'nun denetiminde olan ticaret yollarının tümünü kontrol altına aldık ve Palmira İmparatorluğu'na kattık. Bağımsız olmayı istedim, Roma'dan bağımsız hareket etmek... Bu durum Roma'nın hiç hoşuna gitmedi elbet. Palmira seferini başlattı. Yıl 272... Kaybettik. Esir düştüm. Sonrası sizin için meçhul. Benim içinse 'uzun hikâye'...

Esareti kabul etmeyerek zehir içti diyenler de var onun hakkında, özgür bırakıldı ve saygı gördü diyenler de... Tarih dediğini kim biliyor ki biz bilelim!

Bir Arami krallığıydı Palmira.

Ne şehrimiz benzerdi başkalarına ne dilimiz... Ama yine de Romalılar ve Persler arasında kalan bir toplum olduk hep. Pers ve Helen izleri şehrimize sinmişti bir kere. Baal Tapınağı gibi nice ihtişamlı yapılarımız vardı.

Kurban edilecek hayvanların tapınağa alındığı kapı tapınağın kuzey duvarında. Bir yerlerde okumuştum: "Avluya getirilen hayvanlar; avlunun ortasındaki havuzda arındırılıp kesildikten sonra kanı tapınağa alınıyor; bu ayın yılda bir kez yapılıyor-muş. Ayine katılmak ve tanrı ile aynı yemeği paylaşmak isteyenler seramik jeton alıyorlarmış.! Tapınağın içine sadece rahipler girebiliyor; halk avluya alınıyormuş.

Tapınak üç bölümden oluşuyor. Ortada tek bir oda, odanın iki yanında birer revak. Tepe yekpare büyük taşlarla örtülmüş, tavanları dekorlu. Biri merdivenli, diğeri merdivensiz. Mimari işlemler ve türünün tek örneği mezar taşları ise tek kelimeyle göz kamaştırıcı.

Kendimize ait kıldığımız simgelerimiz, sembollerimiz, işaretlerimiz, izlerimiz... Hepsi şu sonsuz âlemde bir iz bırakmak içindi. Şimdi görüyorum ki, amacımız biraz da olsa gerçekleşmiş. Mabetler, binalar, surlar, heykeller, lahitler... Hepsi, hepsi sesimiz, şiirimiz, sözümüz duyulsun diyeydi.

"Dilinizi bilenler var mı hâlâ!" diye soruyorum Zenobia'ya. Gülümsüyor. "Bir arkeolog vardı, onun da rüyasına girmiştim!" diyor; "Ne mutlu bize ki, ömrünü Palmira'ya adanmış. Yazdıklarımızı okuyor ve dilinize çeviriyor. Çok yaşlı ama... Ya ondan sonra, kim bağ kuracak?"

Yalnızca dilimiz değil, Tanrılarımız da başkaydı sizlerden. Ay Tanrısı "Aglıbol"du Palmira'nın, Güç ve Gökyüzü Tanrısı "Beelshamen", Güneş Tanrısı ise "Malakbel"... Sunaklarda nice kurbanlar sunardık; ayın kaplarından gökyüzüne yol alırdı kokular ve şarabın gazabı...

Asırların ihtişamlı izlerine bakıyorum hayranlıkla: Taşın. Mermerin. Heykelin...

Sanki içimden geçenleri okuyor Zenoiba...

Biliyor musun, mezar taşı süslemelerinde çağımıza göre çok ileriydik. Mermerleri ince bir dantel gibi işlerdik. Bazen bir kuş, bazen bir yaprak, bazen bir zeytin dalı...

Lahitlerin üzerindeki kabartmaları görüyor musun? Ne kadar da taze, ölümün ayak izleri. Oysa çok zaman geçmiş olmalı üstümüzden.

"Çok zaman geçti evet, 2015'teyiz..." diyorum. Gülümsüyor. "Zaman nasıl da büyük bir boşluk," diyor. "Her şey ne kadar da yeni duruyor." diyorum.

Bir adam devesiyle geçiyor önümüzden. Ortalık çok sakin... Birkaç adam ve çocuk dışında kimseler yok. Taşların üzerinde bilmediğim bir dilde yazılar var. Kemerler ve sütunlar, asırlar öncesinin hüznünü taşıyor. Kadim bir uygarlığın, göğe

yükselen seslerini duyuyorum. Sonra bir kenarda top oynayan çocuklar... Sonra uzun beyaz elbiseli gençler, sonra adamlar... Eski bir filmde fırlamış gibi sanki otomobiller. Taş taş üstünde kalmayan eski bir şehrin eteklerinde türlü türlü dil sarmalıyor birbirini.

Şimdi görüyorum ki sadece taş sütunlar, tapınaklar, kemerler kalmış geriye. Pişmemiş tuğlayla yaptığımız evlerin yerinde sarı çöl kumları esiyor. Heykellerimizin yüzlerinde yine aynı hüznün var. Gözleri uzağa dalmış. Şu mezardaki kadın büstü benim en yakın dostumdu. Baksana, saçlarına... Boynundaki kolyelere, ışıldayan bakışlarına... Ne mağrurdu. Hâlâ aynı, değişmemiş hiç.

Anlatıyorum, güneşin izlerini takip ederken... Kendimi bulduğum o antik kent harabelerinin içindeyim hâlâ. Greko-Romen stiliyle inşa edilen şehirde sütunlu ana caddeyi kesen, yine sütunlu dikey sokaklar arasında dolaşmaya devam ediyoruz. Zenoiba gitmeye hazırlıklı... Rüzgâra dönüyor yüzünü, uzaklara dalıyor. Sanki inler gibi konuşuyor.

Sana görüldüm, çünkü yaz(g)ımızı yazmanı istedim.

Bedenim binlerce yıl önce toprağa karışmıştı. Ruhumsa sonsuz bir huzur içinde uyurdu. Ta ki onlar gelene, şehrimizi tarumar edene dek...

Rüya hiç bitmesin istiyorum.

...

"Sonu yok barbarlığın, biliyorum!" diyordu Zenoiba, eteklerini sürüyerek yanından uzaklaşırken...

Belki de bir daha hiç kimseye görünmeyecekti.

* (Profesör Halid Esad'muş o arkeoloğun adı. Kendini Palmira'ya adanmış bir arkeolog... Kafası bedeninden ayrıldığında seksen iki yaşındaymış. "Benim gibi yaşlı bir adama bir şey yapmazlar!" diyormuş oğluna. Oysa gördüğüm fotoğraf öyle demiyordu.)